

Enonkosken kuntosalin maksuttomuus

VALTK 02.05.2024 § 20
104/02.05.00.00/2024

Selostus:

Kuntosalin käyttömaksuja kuntalaiset maksavat vuodessa noin 10 000 euroa ja ulkopaikkakuntalaiset sekä kertakävijät noin 4000 euroa.

Salimaksujen periminen työllistää merkittävästi, koska salin avainkortteja otetaan eri aikoihin vuodesta ja maksu määräytyy vuodeksi eteenpäin siitä ajankohdasta, jolloin kortti on otettu. Asiakkaat palauttavat korttejaan siinä vaiheessa, kun lasku on heille tullut, koska eivät ole peruuttaneet korttia aikanaan. Rahat tulee palauttaa asiakkaalle takaisin, joka teetättää vapaa-aikatoimen toimistosihteerillä turhaa työtä. Lisäksi hyvityslaskut tuovat kunnalle kustannuksia.

Olisi perusteltua luopua varsinaisesta kuntosalin käyttömaksusta Enonkosken kunnan asukkailta ja työntekijöiltä. Heiltä perittäisiin ainoastaan kuntosalin avainkorttimaksu (esim. 25 euroa) kertamaksuna riippumatta siitä käyttäkö asiakas kuntosalia, miten monta kertaa hän sitä käyttää tai mihin aikaan vuodesta hän avainkortin hankkii. Maksua ei myöskään palautettaisi asiakkaalle, vaikka hän ei enää salilla kävisikään. Avainkortti olisi edelleen asiakaskohtainen ja kadonneen avainkortin tilalle asiakkaan tulee hankkia uusi avainkortti, josta veloitetaan em. maksu. Ulkopaikkakuntalaiset maksaisivat edelleen samalla tavalla kuntosalin käytöstä kuin tähänkin saakka. Esittelijä on valmistelun yhteydessä kuullut asiassa liikunta- ja hyvinvointiohjaajaa. Hänen kantansa esitettyyn toimintamalliin on myönteinen.

Kunnan tarkoitus ei ole kilpailla markkinoilla toimivien kuntosalien kanssa. Kuntalain (410/2015) 126§ 1 mom mukaan ”*kunta ei hoida tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla ainakaan, jos:*

- 1) *kunta tuottaa lain perusteella omana toimintanaan palveluja kunnan asukkaille ja muille, joille kunnan on lain perusteella järjestettävä palveluja;”*

Tämän perusteella kunnan omana toimintanaan kuntalaisille ja työntekijöille tarjoamat liikuntapalvelut eivät merkitse kilpailutilannetta markkinoilla, vaan kyse on kunnan asukkaille tarjottavista palveluista ja työkykyä edistävästä henkilöstöedusta.

Enonkosken kunta on tunnettu erityisesti hyvistä liikuntapalveluistaan. Enonkoski saisi maksuttomalla kuntosalilla lisää myönteistä tunnettavuutta terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen osalta. Kunta myös saa valtionavustusta terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyöhön, joka on kunnan lakisääteinen velvollisuus. Suomessa on useita kuntia, jossa kuntosalin käyttö on maksutonta ja Enonkosken kunnan talous on tällä hetkellä vakaalla pohjalla. Kuntosalin maksuttomuus voisi innostaa salille myös niitä kuntoliijoita, joille vuosimaksukin on merkittävä kuluerä.

Työpaikkaliikunnalla voi parhaimmillaan kohentaa työpaikan ilmapiiriä ja yrityksen imagoa. Liikuntatieteen lisensiaatti Ossi Aura on väitöskirjassaan (2006) tutkinut työpaikkaliikunnan vaikutuksia yrityksen toimintaan. Hyvin järjestetystä työpaikkaliikunnasta hyötyy tutkimuksen mukaan koko yritys. Säännöllisesti liikkuvilla ihmisillä on osoitettu olevan pienempi vaara sairastua yli 20 sairauteen kuin fyysisesti passiivisilla. Liikunnasta ei ole

terveydelle paljonkaan hyötyä ”kuntokuureina” tai muuna ajoittaisena toimintana, vaan jatkuvana elämäntapana. Siksi liikunnallisen elämäntavan edistäminen tuo lopulta säästöä työnantajalle työn tuottavuuden lisääntymisenä. Myös Henri Saarelan tutkimus (2017 puoltaa tätä näkökulmaa. Saarelan mukaan liikunnan harrastamisella näyttäisi olevan sairauspoissaolopäiviä vähentävä vaikutus ja ottaen huomioon sairauspoissaolojen korkeat kustannukset, voi työpaikkaliikunta olla hyvin halpa keino ehkäistä niitä. Saarela nostaa esiin myös sen, että työpaikkaliikunnalla voi olla myös muuta työn tuottavuutta edistävää merkitystä, jota ei ole vielä tutkittu.

Työsopimuslain (55/2001) 2. luvun 2§ 1 mom mukaan ”*työnantajan on kohdeltava työntekijöitä tasapuolisesti, jollei siitä poikkeaminen ole työntekijöiden tehtävät ja asema huomioon ottaen perusteltua.*” Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 7§ 1 mom mukaan ”*työnantajan on eri syrjintäperusteet huomioon ottaen arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista työhönotossa ja työpaikalla. Työnantajan on työpaikan tarpeet huomioon ottaen kehitettävä työoloja sekä niitä toimintatapoja, joita noudatetaan henkilöstöä valittaessa ja henkilöstöä koskevia ratkaisuja tehtäessä.*” Näin ollen on perusteltua ja lainmukaista, että kaikkia kunnan työntekijöitä kohdellaan samalla periaatteella kuntosalin maksuttomuuden suhteen eikä etuus perustu kunnan jäsenyyteen. Mikäli työnantaja asettaa työntekijät eriarvoiseen asemaan, voi asiasta seurata syrjintäoletta, mikä tekee päätöksestä moitteenvapaan tai jopa riidanalaisen. Esittelijä on pyytänyt asiasta Enonkosken kunnan tietosuojavaastaava, kaupunginlakimies Roosa Aaltosen mielipiteen ja hän yhtyy esittelijän em. laintulkintaan.

Työikäisillä lihasvoimaharjoittelun hyödyt ovat kiistattomia. Fyysisesti raskaat työt, kuten esimerkiksi maa- ja metsätaloustyöt, pelastustyö, varasto- ja kuljetustyöt sekä monet siivous- ja hoiva-ammattit, vaativat lihasvoimaa ja kestävyyttä. Huono vartalon lihasten kestävyys lisää lihasväsymystä, mikä heikentää asennon hallintaa. Tämä altistaa selkävammoille, jotka tapahtuvat usein esimerkiksi työvuoron loppupuolella. Lihasvoiman ylläpito on tärkeää myös eri nivelten terveyden ja toimintakyvyn kannalta. Nivelten tärkein tuki on ympäröivien lihasten lihasaktiivisuus. Monella työikäisellä voi olla myös korkea kynnyks lähteä kuntosalille ja hankkia kuntosalikorttia ja tällä maksuttomuudella rohkaistaan kokeilemaan kuntosaliharjoittelua ilman merkittävää taloudellista panostusta.

Kuntosaliharjoittelun merkitys lihasvoimalle on kiistaton kaikissa ikäryhmissä, mutta erityisesti siitä hyötyvät ikääntyneet. UKK-instituutin erikoistutkija Saija Karinkanta on todennut, että tutkimustieto lihasvoimaharjoittelun hyödyistä ikääntyessä on lisääntynyt räjähdysmäisesti. Tyytyväisyyteen ei kuitenkaan ole varaa, sillä edelleenkin liian harva eläkeikäinen liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Mitä vanhempiin ikäryhmiin mennään, sitä huonommin suositukset täyttyvät. Riittävä lihasvoima luo siis perustan ikäihmisen itsenäiselle elämälle, joka edellyttää hyvää liikkumis- ja toimintakykyä. Erityisen tärkeää on huolehtia alaraajojen lihasvoimasta. Hyvässä kunnossa olevat keskivartalolihakset ovat edellytys hyvän ryhdin ylläpitämiselle sekä vähentävät muun muassa ikäihmisille tyypillisiä selkäkipuja. Päivittäisessä elämässä tarvitaan myös riittävän vahvoja ja hyvin liikkuvia yläraajoja, jotta lukot ja purkit saadaan auki, pyykki riipustettua kuivumaan ja kaupakassit kannettua kaupasta kotiin.

Vanhustyön keskusliitto tuo esille, että Suomessa tapahtuu vuosittain hieman alle 7 000 lonkkamurtumaa ja näistä yli 90 % on seurausta

kaatumisesta. Yhden lonkkamurtuman kustannukset potilasta kohden ensimmäisenä vamma jälkeisenä vuotena ovat noin 30 000 euroa sisältäen sairaanhoitoa keskimäärin 50 vuorokautta. Laitoshoitoon joutuminen kasvattaa ensimmäisen vuoden kustannuksia 45 000 euroon. Lihaskuntoharjoittelu lisää lihasvoimaa vielä hyvinkin iäkkäillä. Tutkimusten mukaan säännöllinen mikä tahansa liikunta vähentää kaatumisen riskiä, mutta tehokkainta on yhdistetty lihasvoima- ja tasapainoharjoittelu. Maksuton kuntosali voi rohkaista myös muita erityisryhmiä kokeilemaan kuntosaliharjoittelua ilman, että raha tulee kynnyksysmykiseksi.

Vaikka hyvinvointialue vastaakin kuntalaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja niiden rahoituksesta, on myös kuntien edun mukaista, että kuntalaiset pysyvät terveenä ja toimintakykyisenä. Tälle on olemassa myös säännösperusta (Kuntalaki 1§ 2 mom; kunnan velvollisuus edistää kuntalaisten hyvinvointia).

Lapsivaikutusten arviointi:

Voimaharjoittelu vaikuttaa positiivisesti lasten ja nuorten terveyteen niin fyysisellä, psyykkisellä kuin sosiaalisellakin tasolla. Erityisesti lajiharjoittelu yhdistettynä voimaharjoitteluun tuottaa suuria positiivisia muutoksia lajitaitojen kannalta, erityisesti voimaharjoittelulla näyttää olevan parantavia vaikutuksia juoksunopeuteen, suunnanmuutoskykyyn, räjähtävään voimantuottoon, hyppykorkeuteen ja motorisiin taitoihin. Harjoittelun on todettu vaikuttavan myönteisesti muun muassa itsearviointiin, motivaatioon sekä itsetuntoon. Maksuton kuntosali edistää lasten ja nuorten liikunnallista elämäntapaa ja yhteiskuntaan kiinnittymistä sosioekonomisesta taustasta riippumatta.

Valmistelija	Rehtori-sivistystoimenjohtaja VALTK Kimmo Jaatila
Esittelijä	Rehtori-sivistystoimenjohtaja VALTK Kimmo Jaatila
Päätösehdotus	Vapaa-aikalautakunta päättää, että Enonkosken kuntosali on kunnan vakinaisille asukkaille ja kunnan työntekijöille maksuton 2.5.2024 alkaen. Uusilta käyttäjiltä peritään avainkorttimaksu 25€ avainkortin lunastamisen yhteydessä. Maksua ei palauteta. Vanhoilta käyttäjiltä avainkorttimaksua ei peritä. Jo maksettuja kausimaksuja ei palauteta. Ulkopaikkakuntalaisille ja ryhmille maksut pidetään entisellään, koska kunta ei toimi kilpailutilanteessa markkinoilla.
Päätös	Esitys hyväksyttiin.